

4. SEMESTER • HOLD 22-6 • FORÅR 2024

Sidst opdateret den 01.02.24 – 10. version (Stemmen i terapi den 1.+2. juni • Montanagade 15B)
Sidst opdateret den 01.02.24 – 10. version (Supervision den 4.+5. maj • Søndergade 64)
Sidst opdateret den 11.01.24 – 9. version (Kim Nygaard • Intern censor • 2. års eksamen)
Sidst opdateret den 23.12.23 – 8. version (Birgitte Randrup Krog • 6.+7.+8. april)
Sidst opdateret den 07.12.23 – 7. version (Kristina Hermann • Ny adresse)
Sidst opdateret den 10.11.23 – 6. version (Erstatningsundervisning den 1.+2. juni)
Sidst opdateret den 23.10.23 – 5. version (Temadage forår 2024)
Sidst opdateret den 20.08.23 – 4. version (Gruppeudvikling bliver til Øveklínik)
Sidst opdateret den 20.08.23 – 4. version (Tab & traume • Justering af litteratur)
Sidst opdateret den 20.07.23 – 2. version (Claires pensionering • Undervisere • Justering af litteratur • Lokaler)
Sidst opdateret den 01.01.23 – 1. version (**Første udkast**)

Introduktion til semesterplan

Træningsgrupper og referater

Træningsgrupperne mødes (obligatorisk) minimum 4 gange pr. semester med referatpligt. I alt minimum 24 timers obligatorisk arbejde med mødepligt i træningsgrupperne. Træningsgrupperne skal arbejde med 1-2 terapeut-klient-øve-positioner hver gang de mødes, samt diskutere den obligatoriske litteratur. Møderne skal afholdes mellem de enkelte undervisningsgange og må ikke afholdes som en samlet blok hen over en forlænget weekend eller i en ferie. **Se studieordningen for struktur og formalia.**

Fokuspunkterne er at sætte sig ind i begrebsapparatet, samt at forholde sig personligt til det teorien - genkender jeg mig selv eller nære relationer i det læste? Hvordan påvirker det læste mig? Spørgsmål til teorien kan bringes op i plenum. Træningsgruppearbejdet tager afsæt i form og struktur kendt fra undervisningen og gæsteklientarbejde. Vælger gruppen at arbejde med andet (evt. presserende problemstillinger), da redegøres der i referatet herfor.

Der skal skrives referat af møderne, som sendes til underviserne og Niels. Referatet indledes med tydelig angivelse af, hold- og gruppe-nummer, dato for mødes afholdelse, samt hvem der har deltaget, samt evt. fraværende. Fokus for gruppereferaterne er ikke en nøjagtig og minutøs gengivelse af mødet i træningsgruppen. Fokus for gruppe-medlemmernes individuelle personlige bidrag til referatet skal være:

- [Hvad tager jeg med fra dette træningsgruppemøde?](#)
- [Hvad fylder mest?](#)
- [Feedback til mødeleder](#)
- [Er der noget \(personligt\) jeg har brug for at tage op med underviseren ved næste undervisning?](#)

Referaterne er en orientering til underviserne. Underviserne giver ikke eksplicit feedback på de enkelte referater. Det er gruppens/de enkelte medlemmers eget ansvar at bringe temaer/problemstillinger de oplever i gruppen ind i undervisningen på plenum. Referentens rolle er at samle de enkelte deltageres bidrag, og sende disse samlet (i alt max 3 sider a' 2.400 tegn). Indholdsfortegnelse og oversigter, samt evt. bilag, tæller ikke med i omfanget.

Der afleveres gruppereferater til følgende undervisere, samt administrationen:

- Administration (Niels Møller) info@piaa.dk
- Birgitte Randrup Krog birgitte@piaa.dk
- Kim Nygaard kim@piaa.dk
- Kristina Hermann kristina@piaa.dk

Tider og temaer

Undervisningen afholdes fredage og lørdage fra kl. 10.00 - 17.00, søndage fra kl. 10.00 - 16.00. Frokost afholdes kl. ca. 13.00 - 14.00. Der tages udgangspunkt i dagens undervisningstema som en vejledende overskrift for dagens forløb.

Afbud meddelelse direkte til weekendens underviser, med info@piaa.dk på som Cc. *Der refunderes ikke for deltagerfravær. Ret til ændring af semesterplan forbeholdes.*

Litteraturangivelser & pensum

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisningsweekend fra de bøger der er pensum og angivet i bunden af semesterplanen.

Forum

Forum fungerer primært som bibliotek og database, hvorfra der kan downloades materiale og slides.

Fredag d. 5. januar. 2024

Carsten René Jørgensen

Lokale: C4.41

VIA

Ceresbyen 24

8000 Aarhus C

Klokken 10.00 – 16.30

Obligatorisk Litteratur

- Evt. litteratur tilgår

Supplerende litteratur

- Jørgensen, Carsten René. (2020), *Identitetskriser*, Hans Reitzels Forlag
- Jørgensen, Carsten René. (2009), *Personlighedsforstyrrelser*, Hans Reitzels Forlag

Personligheds- og identitetsforstyrrelser

Svære identitets- og personlighedsforstyrrelser er ofte forbundet med hinanden. Temadagens første del koncentrerer sig om, hvordan vi kan indkredse og forstå den menneskelige identitet, herunder hvordan vi kan skelne imellem forbigående identitetskriser, der sjældent kræver længerevarende psykoterapeutisk behandling - og svære forstyrrelser i identiteten, hvor der ofte vil være brug for længerevarende og højt specialiseret psykoterapeutisk behandling. Desuden forbindes vanskeligheder i den menneskelige identitet med forhold i samtidskulturen.

Fokus for temadagens anden del er, hvad der karakteriserer - og hvordan vi kan forstå - mennesker med personlighedsforstyrrelser, særligt borderline personlighedsforstyrrelser, hvor svære forstyrrelser i identiteten er et centralt karakteristika.

Temadagens første del tager afsæt i Carsten René Jørgensens seneste bog 'Identitetskriser. Veje og vildveje for det fragmenterede moderne menneskes identitet', anden del bl.a. i bogen 'Personlighedsforstyrrelser. Moderne relationel forståelse og behandling af borderlinelidelser' (begge Hans Reitzels forlag).

27. + 28. januar

Birgitte Randrup Krog

Søndergade 64

C

Obligatorisk Litteratur

- *Den gode opgave, opgaveskrivning på videregående uddannelser*, Rienecker, Lotte og Jørgensen, Peter Sray, Samfundslitteratur ISBN 87-593-0865-6.

Supplerende litteratur

- Fog, Jette (1998), *Saglig medmenneskelighed*, Hans Reitzels Forlag
  - Med Fokus på siderne 223 – 309, samt kap. 14 Terapeuten.
- Yalom, Irvin D. *Terapiens Essens*
  - Med Fokus på siderne 77 - 145

Gæsteklienter

- Medbring gerne gæsteklienter – koordineres med dagens underviser

Tema nr. 1. - Hvad forventes af 2. års opgaven?

- Gennemgang af metode, kriterier og regler for opgaveskrivning.
- Øvelsesarbejde i forbindelse med opgaveskrivning.

2. års opgave er beskrevet i studieordningens kapitel 6.

Opgaven skal være afleveret/modtaget senest den 15. april, kl. 15.00 – og sendes pr. brevpost til:

Kim Nygaard (censor)	Birgitte Randrup Krog
Fuglsangsvej 10 A	Rypevej 9
8220 Brabrand	8660 Skanderborg

Opgaven sendes tillige på mail til administration (Niels Møller)

info@piaa.dk

Evaluering af medstuderende

Ved semesterets indledning vælger de studerende selv en medstuderende fra én af de øvrige træningsgrupper, som de skal lade sig evaluere af til eksamen. Hver studerende kan kun evaluere én medstuderende.

Tema nr. 2. - Gæsteklienter

Psykoterapeutisk arbejde med gæsteklienter. **Der kan sættes klienter på lørdag 14.30 og søndag kl. 10.30.** Klientkoordinator skal kontakte underviseren senest en uge før weekenden, med henblik på, hvem holdet skal arbejde med.

23. + 24. + 25. februar

Kim Nygaard

Søndergade 64

Obligatorisk Litteratur:

- Hviid Jacobsen, M., Guldin, M., Juul Busch, C. (2019), *Giv sorgen ord – sorgkultur i forandring*
- Levine, Peter A. (2017), *Traume og hukommelse*, Hans Reitzels Forlag

Anbefalet litteratur

- Allen, J.G. (2014), *Mentalisering i tilknytningsrelationer – behandling af traumer med traditionel terapi*, Hans Reitzel
- Bessel A. van der Kolk, (2019), *Kroppen holder regnskab*

Tema - Tab & Traume – Grundprincipper i forståelse og bearbejdelse af tab og traume

Formål

For at kunne arbejde med andres tab og traumer, er det nødvendigt at have kendskab til og have bearbejdet sine egne, så ekkoerne fra disse ikke overdøver det som klienten kommer med.

Vi skal i denne weekend arbejde med udgangspunkt i jeres egne tab og traumer. Hvad er et traume? Hvad er symptomerne på et traume, og hvordan arbejder vi med det i den terapeutiske samtale? Hvordan bliver vi eksistentielt ramt, når vi lider tab?

Sorg er en af de livsbegivenheder, der forårsager mest psykisk smerte og mental lidelse. Vi vil tilegne os To-sporsmodellen (Stroebe & Schut), som anviser et terapeutisk sorgforløb, henimod integration af det tabte.

Indhold/teori:

Se obligatorisk litteratur.

Metode

Kort oplæg fra underviseren. Undervisningen vil centrere sig om tilegnelse og forståelse af traumer, tab og sorgprocesser med udgangspunkt i litteraturen og egne oplevelser. I skal arbejde i grupper med spørgsmål vedrørende emnerne. Der vil være plads til enten gæsteklienter eller træningsterapi i plenum.

5. + 6. + 7. april

Birgitte Randrup Krog

Søndergade 64

Obligatorisk Litteratur

- Ingen (fast) obligatorisk litteratur

Supplerende Litteratur

- Ingen (fast) supplerende litteratur

Tema – Øveklínik og åbent værksted

Indhold

En åben weekend, med mulighed for terapeutisk øvearbejde, gruppe-procesarbejde og fordybelse i øvrige undervisningstemaer, der ønskes udvidet.

Gruppøftersyn

Mulighed for gruppe-øftersyn

Tema - Gæsteklienter under direkte supervision

Gæsteklienter – Koordineres med dagens underviser

Fredag d. 12. april

Sarah Daniel

Auditorie: C1.42

VIA

Ceresbyen 24

8000 Aarhus C

Klokken 10.00 – 16.30

Obligatorisk Litteratur

- Daniel, S. (2021), *Tilknytning i omsorgsarbejde – Personlige rødder og faglig praksis*, Aboreta

Supplerende litteratur

- Ø

Tilknytning & omsorg i psykoterapeutisk arbejde

At yde omsorg for andre mennesker er et vigtigt aspekt af psykoterapi. Omsorg hænger nært sammen med tilknytning, og i psykoterapi bringes tilknytning let i spil – både hos klienten og hos terapeuten. Vi har alle personlige erfaringer og præferencer i forhold til tilknytning og omsorg, og disse kan både give unikke muligheder og udfordringer, når omsorg skal ydes i en faglig kontekst.

På denne temadag vil vi beskæftige os med, hvordan vores personlige historie med tilknytning og omsorg får betydning for vores kompetencer og udfordringer som terapeuter, og for hvordan vi trives eller mistrives i dette arbejde. Dagens sigte er at øge bevidstheden om vores tilknytningshistories betydning for terapeutisk arbejde med henblik på at få denne historie til at fungere som en ressource snarere end en hindring i den faglige praksis.

Temadagen baserer sig på tilknytningsteori og -forskning og vil tilbyde et "landkort" over forskellige dimensioner i omsorgsarbejde, som kan gøre det lettere at orientere sig i centrale dynamikker i psykoterapi. Vi vil se på, hvordan egne erfaringer og præferencer kan påvirke os i arbejdet, og hvordan de kan spille mere eller mindre hensigtsmæssigt sammen med de tilknytningsmønstre, som de mennesker, vi arbejder med, har.

4. + 5. maj

Kim Nygaard

Søndergade 64

Erstatningsundervisning for den 4.+5. november 2023

Obligatorisk Litteratur

- Jacobsen, C.H og Mortensen, K.V. (2017), Supervision af psykoterapi – og andet behandlingsarbejde
- Daniels, S., Tilknytning og omsorgsarbejde – Personlige rødder og faglig praksis, Aboreta

Supplerende litteratur

- Bang, Susanne, Rørt – ramt og rystet Gyldendal
- Belin, Sverker, Galskabens magt, Hans Reitzels Forlag

Gæsteklienter

- Medbring gerne gæsteklienter – koordineres med dagens underviser

Tema - Supervisionens teori og metode

Vi arbejder med supervisionens kontrakt, faser og form, samt evnen til at give og modtage supervision. Fortsat personligt arbejde i trænings-grupper.

Formål

At formidle supervisionens teori og metode, praktisk som teoretisk. At øge de studerendes forståelse af begrebet supervision (herunder kontrolfunktion), samt parathed til at modtage supervision og motivation til løbende at bruge supervision i deres professionelle virke efter endt uddannelse.

Indhold og teori

- Introduktion af historisk og teoretisk baggrund for supervision.
- Rammebetingelser, kontrakt, form.
- Sagssupervision, personlig supervision, konsultation, gensidig/kollegial supervision.
- Sammenhæng mellem ”det personlige sprog” og supervision.
- Paralleprocesser (Belin).
- Empati. Resonans.

Metode

Kort oplæg fra underviseren. Undervisningen vil centrere sig omkring en forholden sig til den obligatoriske litteratur og individuelle processer. Teorien kobles til egne erfaringer og indsigter. Øvelser af terapeutiske processer, der tager afsæt i den obligatoriske litteratur, for at træne den studerendes refleksion og opmærksomhed på egne processer i relation til klient eller gruppe.

Øvelser i respons og lytning. Direkte supervision af evt. gæsteklienters terapi med fokus på supervisionens effekt, evt. vanskeligheder.

1. + 2. juni

Sten Byriel

Motanagade 15 B

Tidligere den 4+5 maj – ændret den 1. februar 2024

Obligatorisk Litteratur

- Christine og Sten Byriel: Se mig! – Hør mig!

Supplerende litteratur

- Ingen

Gæsteklienter

- Ingen

OBS! Forberedelse

- Forbered en sang/et vers der betyder noget for dig at synge. Det kan være en salme, vise eller børnesang. Påklædningen skal være afslappet, så det er nemt at bevæge sig.

Tema - Stemmen i terapi ved Sten Byriel

Operasolist på det Kongelige Teater og censor på Musikterapeutisk Institut / Aalborg universitet

Mål med kurset

- At udvikle den studerendes evne til at bruge stemmen optimalt i det terapeutiske arbejde.
- At skabe bevidsthed om sammenhænge mellem kropsvaner og stemmebrug, og udvikle koordinationen af disse til gavn for den studerendes terapeutiske udtryk.
- At skærpe sensitiviteten over for såvel egne som andres krops- og stemmeudtryk.

- At nå størst mulig grad af autenticitet.

Den studerendes arbejde på kurset:

Undervisningen er af praktisk-fysisk karakter. Den studerende skal afprøve eksperimenter, øvelser og træning og være villig til at give og modtage respons i gruppen på de introducerede eksperimenter og lære i kraft af gruppen.

Beskrivelse af undervisningens indhold:

Ved en fysisk gennemgang af kroppens indflydelse på den endelige lyd, udforskes og defineres væsentlige områder som:

- grounding
- fysisk kropsholdning
- kropsstøtte
- den dybe vejtrækning
- balance
- sprogudviklingen
- det abstrakte sprogs begrænsning
- det nonverbale sprogs mulighed for følelsesudtryk
- glædens-, sorgens-, seksualitetens – og vredens lyd
- koblingen fra det oprindelige ursprog til dansk
- forståelsen af nødvendigheden for kroppens tilstedeværelse i det talte sprog
- stemmens naturlige leje
- sangstemmen
- fysiske og psykiske årsager til begrænsning i lydudfoldelse
- kunstnerisk fortolkning – fantasi

Der arbejdes i gruppe, med individuelle korrektioner og anvisninger.

Ved undervisningens afslutning har hver af de studerende fået lejlighed til at mærke, hvordan deres stemme fungerer optimalt i forskellige sammenhænge, og de har fået en teknik, der gør dem bevidste om, hvorledes de kan styre deres vokale udtryk i den retning, de anser som rigtigst, selv i stressede, og i terapeutiske sammenhænge vanskelige situationer.

Teorigrundlaget for undervisningen er:

- Poul Newham
- Alexander Lowen
- Oren Brown
- Susanna Eken

14. + 15. + 16. juni

Birgitte Randrup Krog

Søndergade 64

Obligatorisk Litteratur

- Løvlie Schibye, Anne-Lise (2005), Relationer – Et Dialektisk Perspektiv
  - Fokus på kap. 11: Mod en forståelse af et terapeutisk sprog
- Yalom, Terapiens Essens
  - Fokus på siderne 45-155

Supplerende litteratur

- Ingen supplerende litteratur angivet

Tema - Afslutning på den 2-årige grunduddannelse / evaluering af skriftlig opgave

Indledning

Andet års eksamen består af henholdsvis en skriftlig opgave, samt en fagpersonlig evaluering der udføres ved 4. semesters afslutning. De studerende evalueres (i forholdet én til én) af hinanden, samt af eksaminator der varetager semesterafslutningen. Formålet med første års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (stk. 1.)

Formål

Formålet med den 2-årige grunduddannelse er, at der opbygges teoretisk psykologisk viden, teoretiske færdigheder og personlige kompetencer (egenskaber), som gør den studerende i stand til, på kritisk konstruktiv vis, at genkende, forstå og i praksis forholde sig til psykologiske problemstillinger ved at bruge sin teoretiske forståelse og kunne forholde sig hjælpsomt til klienten, ved at regulere (sig selv og klienten) formulere, analysere og fortolke personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i relation til terapeutiske situationer eller problemstillinger, i professionelle omsorgsfunktioner på arbejdsmarkedet eller i psykoterapeutisk praksis, og danne professionelle synteser og vurderinger.

Formålet med andet års eksamen (skriftlig opgave + evaluering) er at følge (og videreudvikle) den studerendes faglige og personlige proces, med afsæt i første år. Herunder evne til teoretisk fordybelse i pensum (obligatorisk litteratur), fagpersonlige udvikling og terapeutiske færdigheder, integrationen af teoretisk viden i tanke og handlingsmønstre, samt at den studerende kan analysere og perspektivere pensum i forhold til eget personligt, og psykoterapeutisk arbejde, med anvendelse af relevant teori (pensum fra 1. – 4. semester) som optik, i forhold til sin forståelse af både sig selv og klienten, samt en faglig relevant håndtering af relationen (terapeutisk alliance) til klienten og psykoterapeutiske situationer og sessioner.

Ydermere vægtes de faglige og personlige udfordringer ved at give og modtage personlig feedback – selv når denne er vanskelig at komme med og at tage imod. Ved overgangen fra første til andet år øges fokus på og vægtningen af terapeutisk træningsarbejde på plenum og i træningsgrupperne.

Formålet med 2. års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (jf. kapitel 1., stk. 1.)

Første del - fagpersonlig evaluering på 2. år

Indhold / teori

Overordnet arbejdes der ud fra foregåendes semestrets obligatoriske litteratur og temaer med øget vægt på dagens obligatoriske litteraturs temaer.

Metode

Der tages udgangspunkt i gensidig evaluering studerende imellem og selvevaluering, samt en evaluering fra eksaminator. Evalueringen tjener til at følge og stimulere de studerendes faglige og personlige udvikling, herunder:

- Teoretisk viden, forståelse og analyseevne (**Viden**)
- at øge bevidsthed om egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og evt. blinde pletter (**Færdighed og kompetence**)
- at integrere egen subjektiv opfattelse med andres subjektive opfattelser / objektive iagttagelser (**Færdighed**)

- evne til at kommunikere og modtage potentielt svære og sårbare personlige meddelelser
(**Kompetence**)

Hver studerende har ved studiets begyndelse udarbejdet en fagpersonlig målsætning (FP) for studieåret, indeholdende hvilke områder den studerende ønsker at udvikle fagligt som personligt. Selvevaluering tager udgangspunkt i denne FP, som den så ud ved årets begyndelse. Der vil endvidere være fokus på træningsgruppens udviklingsproces.

- Den fagpersonlige målsætning sendes, senest to uger før semesterafslutning, til den selvvalgte medstuderende.

a) Træningsgruppen - skal på sidste gruppemøde inden den afsluttende undervisningsweekend have forholdt sig til indbyrdes relationer gennem følgende spørgsmål:

- Hvad har jeg lært af dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (**Kompetence**)
- Hvad har været svært for mig i min relation til dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (**Kompetence**)
- Hvad er min egen andel af det? (**Kompetence**)
- Hvad vil jeg aktivt bidrage med i det videre uddannelsesforløb? (Viden, færdighed, kompetence)

Materialet fra træningsgruppen er med til at *danne baggrund* for den faglige og personlige evaluering den studerende foretager af sig selv. Ved at have vores egen personlighed og ditto psykiske udvekslinger som genstandsfelt for vores opmærksomhed, trænes fagpersonlige egenskaber, færdigheder og kompetence, herunder evne til kontakt (med sig selv og andre), indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelser (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens og egne autonomi, integritet og grænser (som det kendes gennem undervisningssituationer i plenum og træningsgruppens øvelsesarbejde) samt på en personlig måde at udtrykke hvad vi oplever, tænker og mærker. Der skal ikke fremsendes noget referat/materiale til underviserne vedr. pkt. a). (**Kompetence**)

b) Selvevaluering – skal (inden undervisningen afholdes) udarbejdes på baggrund af følgende spørgsmål og som fremføres i plenum:

- Hvad har betydet mest for mig igennem de to studieår?
  - Eks. egne temaer/eget arbejde/andres personlige arbejde/ /undervisning
- Hvordan har jeg udviklet mig i forhold til min fagpersonlige målsætning?
- Hvordan vurderer jeg min parathed til at påbegynde superviseret arbejde som psykoterapeut?
- Hvad synes jeg, at jeg kan håndtere, og hvad er svært for mig? – Giv eksempler herpå
- Hvad har jeg brug for at udvikle fremover, fagligt som personligt?

Tidsrammen for selvevalueringen 10 minutter pr. studerende

c) Evaluering af medstuderende - studerende skal evaluere hinanden. Den studerende lader sig evaluere af en person fra én de øvrige grupper. Den studerende vælger selv, hvem de vil evalueres af. Den samme person må ikke evaluere mere end én medstuderende. To studerende må ikke gensidigt evaluere hinanden. Valget skal ske ved 4. semesters indledning, således dem der skal give feedback, har mulighed for at forberede sig. Efter evaluering og feedbackproces skabes der plads (ustruktureret pause) til dialog på tomandshånd. Fordelingen af hvem der evalueres af hvem koordineres af holdrepræsentanten uden for undervisningstiden.

Tidsrammen for gensidig evaluering er 5 minutter pr. studerende

Holdrepræsentanten sender - senest 2 uger før den afsluttende undervisningsweekend - en liste over hvem der evaluerer hvem til de to undervisere der er ansvarlig undervisningen denne weekend.

d) Evaluering fra eksaminator - den studerende evalueres af eksaminator med udgangspunkt i den skriftlige eksamensopgave, samt den fagpersonlige målsætning sammenholdt med den aktuelle selvevaluering. Eksaminator evaluering af den studerende skal indeholde et læringsperspektiv for fremtidig

udvikling. Fokuspunkter kan være niveau for teoretisk **viden, færdigheder** (evne til at omsætte teoretisk viden i psykoterapeutisk arbejde) og **kompetence** (praktisk psykoterapeutisk arbejde, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber).

Den personlige evaluering fra eksaminator gives som udgangspunkt ikke på skrift. Derfor kan hver studerende med fordel vælge én eller to "referenter", der tager referat af det materiale evalueringsprocessen afføder.

LITTERATURLISTE 4. SEMESTER

Pensum og anbefalinger

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisningsweekend, fra pensumlisten i bunden af semesterplanen. Angivelserne under de enkelte temaer er anbefalinger, hvilket betyder, at den som studerende er velkommen til at læse litteraturen i en anden rækkefølge, hvis det giver mest mening for den enkelte studerende.

Det vigtigste er at læse pensum og tilegne sig begrebs- og analyseapparatet.

- At danne sig en integreret psykodynamisk forståelse, og bruge denne som optik for analyse og diskussion, i forhold til eget liv, terapeutisk praksis i undervisning/træningsgrupper, samt i eksamensopgaver.
- At tilstræbe en aktiv indre personlig forholden sig til pensum, samt aktivt at forsøge at forbinde ny viden fra pensum med allerede eksisterende begreber og forståelser, fra tidligere læst pensum.
- Måske er denne aktive forholdemåde den største forskel på at studere noget, i forhold til blot (mere passivt) at læse en teoretisk tekst, men uden samtidig at forsøge at forstå sig selv og verden med den nye viden og begrebsverden. At studere er mere slidsomt end blot at læse, men det er meget mere spændende og mere lønsomt.

Læsevejledning / Optik & analyse / Kobling af teori & praksis

Vi anbefaler vores studerende at læse litteraturen i forhold **til sig selv** og fokusere på følgende:

- Hvad er de centrale begreber - hvordan forstår I dem?
- Hvor genkender jeg overskriften på de teoretiske begreber / temaet / problemstillingen, der er omdrejningspunkt for den enkelte bog, artikel eller teori i mit eget liv?
  - Hvilke teoretiske begreber fra pensum er eksplicit/implicit i spil i mit liv?
- Træningsgruppe-medlemmerne kan med deres respektive træningsgrupper dele, hvad de er mest optaget – eller evt. ikke forstår. Del evt. jeres noter og lad jer inspirere af hinanden.
- Forberede evt. oplæg til jeres træningsgruppemøde. Det hjælper stærkt på egen forståelse at skulle formidle en given teori og begreber til andre – samt evt. forbinde og integrere nye teoretiske forståelser og begreber til allerede eksisterende teorier og begreber.

En anden mulighed er at dele med hinanden, de områder af litteraturen I hver især har som primært fokus og vil bringe i spil som analytisk optik på de terapeutiske sessioner der sker i plenum i undervisningen og dermed forbinde teori og praksis, både inde i jer selv og evt. eftersnak om en given session eller iagttagelser.

Evt. udgået litteratur kan downloades via forum. Hvis ikke den udgåede litteratur findes på forum, skriv da en mail til Niels Møller på info@piaa.dk. Identisk litteratur kan gå igen og optræde under forskellige temaer. Dette er ikke en fejl.

Obligatorisk litteratur & Pensum

Byriel, C. & Byriel, S. (1995), *Se mig! – Hør mig!* C.A Reizel
Kan downloades fra Forum som PDF

Bion, W.R., (2019), *Erfaringer i grupper*

Daniel, S. (2021), *Tilknytning i omsorgsarbejde – Personlige rødder og faglig praksis*, Aboreta

Fog, J. (1998), *Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien*, Hans Reitzels Forlag

Hviid Jacobsen, M., Guldin, M., Juul Busch, C. (2019), *Giv sorgen ord – sorgkultur i forandring*

Levine, Peter A. (2017), *Traume og hukommelse*, Hans Reitzels Forlag

Løvlie Schibye, Anne-Lise (2005), *Relationer – Et Dialektisk Perspektiv*

Rienecker, L. & Jørgensen, P.S., *Den gode opgave, opgaveskrivning på videregående uddannelser*

Schein, E., *Kulturdannelse, teoretiske perspektiver (kan downloades fra Forum)*

Yalom, I. (2009), *Eksistentiel psykoterapi*. Hans Reitzel

Yalom, I. (2009), *Terapiens essens*, Hans Reitzel

Supplerende litteratur

Allen, J.G. (2014), *Mentalisering i tilknytningsrelationer – behandling af traumer med traditionel terapi*, Hans Reitzel

Bessel A. van der Kolk, (2019), *Kroppen holder regnskab*

Byriel, C. (2003), *Mor, far og alle de andre, børns oplevelse af skilsmisse*. Aschehoug
Kan downloades fra Forum som PDF

Fog, J. (1998), *Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien*, Hans Reitzels Forlag

Yalom, I. (2009), *Terapiens essens*, Hans Reitzel

Yalom, I. (2009), *Eksistentiel psykoterapi*. Hans Reitzel